

РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

БУРЯАД УЛАСАЙ

ЗАКОН

ХУУЛИ

**Буряад Уласта туршалгын халбарид
зарим асуудалнуудыг гуримшуулха тухай**

*Буряад Уласай Арадай Хурал
2025 оной апрелин 24-дэ
баталан абаа*

1-дэхи статья. Тус Хуулийн гуримшуулха зүйл

1. Тус Хуули «Оросой Холбоото Уласта туршалга тухай» гэхэн 2023 оной феврилиин 6-ай № 10-ФЗ Холбоото уласай хуулийн (саашадаа - «Оросой Холбоото Уласта туршалга тухай» гэхэн Холбоото уласай хуули) үндэһөөр ба тэрэнэй хүгжэлтэдэ туршалгын халбарид Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай бүрин этигэмжэнүүдыг тогтоодог, Буряад Уласай дэбисхэр дээрэ туршалга эмхидхэлгын ба хүдэлгэлгын халбарид ушардаг олонийтын харилсаануудыг гуримшуулдаг.

2. Тус Хуулида хэрэглэгдэдэг ойлгосонууд ба нэрэ томьёонууд «Оросой Холбоото Уласта туршалга тухай» гэхэн Холбоото уласай хууляар тодорхойлогдоһон удхаар хэрэглэгдэдэг.

2-дохи статья. Туршалгын зорилгонууд ба зорилтонууд

1. «Оросой Холбоото Уласта туршалга тухай» гэхэн Холбоото уласай хуулийн ёһоор туршалгын зорилгонууд хадаа тэдээн тушаа туршалгын хэрэглэгдэжэ байһан хүнүүдэй нийгэмдэ бээе абажа ябаха зангыень заһалга, дахин нийгэмдэ оруулалга, нийгэмдэ дадхаалга ба нийгэмдэ нэрыень сагааруулга, тэдэниие дахин гэмтэ хэрэг үйлэдэлгэһөө һэргылгэ болоно.

2. «Оросой Холбоото Уласта туршалга тухай» гэхэн Холбоото уласай хуулийн ёһоор туршалгын зорилтонууд хадаа тэдээн тушаа туршалгын хэрэглэгдэжэ байһан хүнүүдтэ нийгэмэй холбоонуудыг һэргээхэ, мэргэжэлтэ дадал шадабарияа хэрэглэхэ ба ажалда орохо, гэр байраар хангагдаха, болбосорол абаха, нийгэмэй туһа хангамжада хүртэхэ эрхэеэ бээлүүлхэ, эмнэлгын, сэдхэлэй ба хуули эрхын туһаламжа абаха асуудалнуудаар Оросой Холбоото Уласай хуулийн ёһоор туһа үзүүлхэ эрхэ нүхэсэл байгуулалга, хүнэй болон эрхэтэнэй эрхэ сүлөө хамгаалха лаб найдүүлгануудыг хангалга болоно.

3-дахи статья. Буряад Уласай Арадай Хуралай бүрин этигэмжэнүүд

1. Буряад Уласай Арадай Хурал туршалгын халбарид:

1) уласай бюджедэй бүридэлдэ тэдээн тушаа туршалгын хэрэглэгдэжэ байһан хүнүүдые дахин нийгэмдэ оруулалгада, нийгэмдэ дадхаалгада ба нийгэмдэ нэрыень сагааруулгада шэглүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые хараалһан Буряад Уласай гүрэнэй программануудые бээлүүлхэ гаршануудые баталдаг;

2) тус Хуули бээлүүлгын хойноһоо хиналта бээлүүлдэг;

3) холбоото уласай хуулийн болон Буряад Уласай хуулийн ёһоор бусад бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлдэг.

4-дэхи статья. Туршалгын халбарид Буряад Уласай гүйсэдхэхы зургаануудай эрхэнүүд

1. Буряад Уласай Засагай газар туршалгын халбарид эрхэтэй гэдэл:

1) тус Хууляар хараалагдаһан бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлхээр бүрин этигэмжэлэгдэһэн Буряад Уласай гүйсэдхэхы зургаануудые (саашадаа – бүрин этигэмжэтэй зургаанууд) тодорхойлхо;

2) тэдээн тушаа туршалгын хэрэглэгдэжэ байһан хүнүүдые дахин нийгэмдэ оруулалгада, нийгэмдэ дадхаалгада ба нийгэмдэ нэрыень сагааруулгада туһалха талаар, мүн туршалгын халбарид олониитын хиналта бээлүүлхэ гурим тодорхойлдог гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдые абаха;

3) тэдээн тушаа туршалгын хэрэглэгдэжэ байһан хүнүүдые дахин нийгэмдэ оруулалгада, нийгэмдэ дадхаалгада ба нийгэмдэ нэрыень сагааруулгада шэглүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые хараалһан, тэрэ тоодо тус бүлэгэй эрхэтэдые ажалда оруулдаг ажал үгэгшэдые эдэй засагай талаар урмашуулгын Буряад Уласай гүрэнэй программануудые (дотор программануудые) баталха, мүн тэдэнэй мүнгэн хангай хангалта бээлүүлхэ;

4) Оросой Холбоото Уласай нийгэмэй туһа хангамжа тухай хуулийн ёһоор тэрэ тоодо хүн зондо нийгэмэй туһа хангамжа үзүүлдэг гүрэнэй эмхи зургаануудай байгуулгын ашаар нийгэмэй ажаһуудалай, нийгэмэй эмнэлгын, нийгэмэй сэдхэл заһалгын, нийгэмэй хурган хүмүүжүүлгын, нийгэмэй ажалай, нийгэмэй эрхэ хуулийн ба болзортой нийгэмэй туһа хангамжануудые үзүүлэлгы, тэрэ тоодо албадалгын хүдэлмэрийн гү, али эрхэ сүлөө заһалгын түхэлөөр гэмтэ хэрэгэй хэхээлтэ амсажа дүүргэһэн, олониитэһээ амьарлалгатай холбоотой бэшэ хэхээлтээр гэмнэгдэһэн ба (гү, али) тэдээндэ гэмтэ хэрэгэй хуули ёһоной ондоо хэмжээнүүдэй тогтоогдоһон, нийгэмэй туһа хангамжада хэрэгтэй гэжэ тоологдоһон хүнүүдтэ саг зуура ажаһууха байра үгэлгы эмхидхэхэ;

5) тэрэ тоодо тусхайтаар байгуулагдаһан хамта шийдхэлгын зургаануудай ажаябуулгын хэмжээндэ туршалгын байгуулгануудай хоорондохи харилсаа холбоо хангаха;

6) «Оросой Холбоото Уласта туршалга тухай» гэхэн Холбоото уласай хууляар болон (гү, али) холбоото уласай бусад хуулинуудаар Оросой Холбоото Уласай нютаг можын гүйсэдхэхы тон дээдэ зургаанай эрхэ мэдэлдэ тоологдоһон бусад бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлхэ.

2. Туршалгын талаар бүрин этигэмжэтэй зургаанууд эрхэ мэдэлэйнгээ хэм соо эрхэтэй гэдэл:

1) тэдээн тушаа туршалгын хэрэглэгдэжэ байһан хүнүүдые дахин нийгэмдэ оруулалгада, нийгэмдэ дадхаалгада ба нийгэмдэ нэрыень сагааруулгада шэглүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые хараалһан Буряад Уласай гүрэнэй программануудые (дотор программануудые) зохёон байгуулха ба бээлүүлхэ;

2) тэдээн тушаа туршалгын хэрэглэгдэжэ байһан хүнүүдые ажалда оруулдаг ажал үгэгшэдые эдэй засагай талаар урмашуулгын хэмжээ ябуулгануудые зохёон бэлдэхэ ба бээлүүлхэ;

3) холбоото уласай хуулийн болон Буряад Уласай хуулийн ёһоор бусад бүрин этигэмжэнүүдые бээлүүлдэг.

5-дахи статья. **Туршалга бээлүүлгэдэ нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай хабаадалга**

Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанууд туршалгын үйлэдэгшэдтэй хамта «Оросой Холбоото Уласта туршалга тухай» гэхэн холбоото уласай хуулийн, Оросой Холбоото Уласай бусад холбоото уласай хуулинуудай болон гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдэй, тус Хуулийн болон Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдэй ёһоор туршалгын үйлэнүүдтэ хабаадаха эрхэтэй.

6-дахи статья. **Туршалгын һалбарида олониитын хиналта**

Туршалгын үйлэдэгшэдэй ажаябуулгын хойноһоо олониитын хиналта «Оросой Холбоото Уласта олониитын хиналтын үндэһэн тухай» гэхэн 2014 оной июлийн 21-эй № 212-ФЗ Холбоото уласай хууляар, Оросой Холбоото Уласай бусад холбоото уласай хуулинуудаар ба бусад гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр, «Буряад Уласай Олониитын танхим тухай» гэхэн 2018 оной майн 9-эй № 2942-V Буряад Уласай Хууляар болон Буряад Уласай бусад гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр, нютагай засагай хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр хараалагдаһан гуримаар бээлүүлэгдэдэг.

7-дохи статья. **Тус Хуулийн хүсэндөө орохо гурим**

Тус Хуули албан ёһоор толилогдоһон үдэрэй удаа хүсэндөө орохо.

Буряад Уласай Толгойлогшо

Улаан-Үдэ хото
2025 оной майн 7

№ 935-VII

А.С. ЦЫДЕНОВ